

В'ЇЗД ТА ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ІНОЗЕМЦІВ В УКРАЇНІ: ПРОВЕДЕННЯ ПЕРЕВІРКИ ЗАКОННОСТІ ДАНИХ ДІЙ

Шолодько Сергій

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

Науково-дослідного інституту публічного права

м. Київ, Україна

Між Україною та іноземними державами заключені міжнародні договори на законне безвізове перебування іноземних громадян на території України, найчастіше такий термін складає до 90 діб, але слід перевіряти кожну державу окремо. В разі перевищення терміну 90 діб та у разі відсутності інших документів, підтверджуючих законність перебування на території України відносно особи виникає підозра щодо незаконного перебування на території України, за яке передбачена відповідальність згідно ст. 203 КУпАП [1]. Також у іноземного громадянина може бути посвідка про тимчасове або постійне перебування на території України. Найчастіше термін дії посвідки про тимчасове перебування на території України складає 1 рік, а термін дії посвідки про постійне перебування на території України – 10 років.

В разі закінчення терміну дії посвідки, відносно особи виникає підозра щодо незаконного перебування на території України, за яке передбачена відповідальність ст. 203 КУпАП [1].

Тобто законними підставами перебування на території України є:

1.Посвідка на тимчасове перебування.

Відповідно до статті 4 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» посвідка на тимчасове проживання видається:

- іноземцям та особам без громадянства, які відповідно до закону прибули в Україну для працевлаштування або укладення гіг-контракту або під час перебування на законних підставах на території України у випадку, передбаченому частиною тринадцятою цієї статті, отримали дозвіл на застосування праці іноземців та осіб без громадянства в Україні;

- іноземцям або особам без громадянства, які прибули в Україну для участі в реалізації проектів міжнародної технічної допомоги, зареєстрованих у встановленому порядку;

- іноземцям або особам без громадянства, які прибули в Україну з метою проповідування релігійних віровчень, виконання релігійних обрядів чи провадження іншої канонічної діяльності за запрошенням релігійних організацій та погодженням з державним органом, який здійснив реєстрацію відповідної релігійної організації;

- іноземцям або особам без громадянства, які прибули в Україну для участі в діяльності філій, відділень, представництв та інших структурних осередків іноземних неурядових організацій, зареєстрованих у встановленому порядку;
- іноземцям або особам без громадянства, які прибули в Україну для роботи у представництвах іноземних суб'єктів господарювання в Україні, зареєстрованих у встановленому порядку;
- іноземцям та особам без громадянства, які прибули в Україну для роботи у філіях або представництвах іноземних банків, зареєстрованих у встановленому порядку;
- іноземцям або особам без громадянства, які прибули в Україну для провадження культурної, наукової, освітньої діяльності на підставах і в порядку, встановлених міжнародними договорами України або спеціальними програмами, а також іноземці та особи без громадянства, які прибули в Україну з метою участі в міжнародних та регіональних волонтерських програмах чи участі в діяльності організацій та установ, що залучають до своєї діяльності волонтерів відповідно до Закону України «Про волонтерську діяльність», інформація про які розміщена на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері волонтерської діяльності;
- іноземцям (крім громадян Російської Федерації та Республіки Білорусь) та особам без громадянства, які в період воєнного стану прибули в Україну для надання медичної допомоги, реабілітаційної допомоги на волонтерських засадах як медичні працівники, фахівці з реабілітації;
- іноземцям або особам без громадянства, які прибули в Україну для роботи кореспондентом або представником іноземних медіа;
- іноземцям або особам без громадянства, які є засновниками та/або учасниками, та/або бенефіціарними власниками (контролерами) юридичної особи, зареєстрованої в Україні, та розмір частки власності яких або іноземної юридичної особи, бенефіціаром (контролером) якої такі іноземці або особи без громадянства є, у статутному капіталі української юридичної особи становить не менше 100 тис. євро за офіційним валютним курсом, установленим Національним банком на дату внесення іноземної інвестиції;
- іноземцям або особам без громадянства, які прибули в Україну з метою навчання;
- іноземцям або особам без громадянства, які прибули в Україну з метою возз'єднання сім'ї з особами, які є громадянами України, або які під час перебування на законних підставах на території України у випадках, зазначених у частинах третій — тринадцятій статті 4 Закону України “Про

правовий статус іноземців та осіб без громадянства”, уклали шлюб з громадянами України;

- іноземцям або особам без громадянства, які прибули в Україну з метою возз’єднання сім’ї з особами, зазначеними у частинах другій — тринадцятій статті 4 Закону України “Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства”;

- іноземцям або особам без громадянства, які звільнені з пунктів тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства, які незаконно перебувають в Україні, на підставі рішення суду про скасування рішення про їх затримання або примусове видворення за межі України чи яких до завершення граничного строку перебування у таких пунктах не було примусово видворено за межі України з причин відсутності проїзного документа, транспортного сполучення з країною їх походження або з інших причин, незалежних від таких осіб;

- іноземцям та особам без громадянства, які надавали інструкторську (стрілецьку, тактичну, медичну, радіотехнічну, вибухотехнічну та іншу) допомогу підрозділам Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, правоохоронних органів спеціального призначення, Міністерства внутрішніх справ України, залученим до проведення антитерористичної операції, перебуваючи безпосередньо у районах її проведення, та/або залученим до здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, перебуваючи безпосередньо у районах їх проведення, або добровольчим формуванням, що були утворені або самоорганізувалися для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України та спільно з вищезазначеними підрозділами брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, а також які брали участь у виконанні бойових або службових завдань антитерористичної операції та/або заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях спільно із вищезазначеними підрозділами та добровольчими формуванням;

- особам, яких визнано особами без громадянства в порядку, встановленому Законом України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства [2].

2.Посвідки на постійне проживання:

- іноземці та особи без громадянства, які відповідно до Закону України "Про імміграцію" іммігрували в Україну на постійне проживання;

- іноземці та особи без громадянства, які до прийняття рішення про

припинення громадянства України постійно проживали на території України і після прийняття такого рішення залишилися постійно проживати на її території (у цьому випадку підставою для видачі посвідки на постійне проживання іноземцям та особам без громадянства є відповідний указ Президента України про припинення громадянства України та заяви таких осіб).

Для окреслення проблеми зростання кількості, активізації некерованих міграційних процесів необхідно визначити, що іноземці та особи без громадянства, які перебувають на території України на законних підставах, зобов'язані мати дійсний паспортний документ. Іноземець або особа без громадянства у разі втрати або обміну паспортного документа повинні протягом трьох робочих днів письмово повідомити про це центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів.

Особа, яка не може отримати паспортний документ у зв'язку з тим, що вона не розглядається як громадянин будь-якою державою в силу дії її закону, має право звернутися до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів, із заявою про визнання особою без громадянства, незважаючи на законність чи незаконність її перебування на території України. Тобто, якщо особа має дозвіл на законне перебування на території України, але термін дії його паспорту закінчився така особа вважається нелегальним мігрантом. З метою підтвердження або спростування вищевказаної підозри особа повинна бути затримана та доставлена до найближчого територіального відділу Державної міграційної служби. Під час затримання працівник поліції повинен ознайомити особу з її правами та обов'язками, передбаченими ст. 55, 56, 59, 63 Конституції України та ст. 268 КУпАП та скласти протокол про адміністративне затримання за ст. 261 КУпАП.

Працівниками Державної міграційної служби в разі підтвердження вчинення вищевказаного адміністративного правопорушення складається протокол про адміністративне правопорушення за ч. 1 ст. 203 КУпАП, постанову про накладання адміністративного стягнення та рішення про примусове повернення до країни походження або третьої країни іноземця або особи без громадянства.

Вищевказане рішення про примусове повернення складається в окремих випадках. Іноземцям, які мають підстави для подальшого

перебування в Україні, надається можливість подати документи для продовження строку перебування або для оформлення посвідки на тимчасове проживання. В першу чергу це стосувалось тих, хто має в Україні родину чи офіційне працевлаштування. Відповідно вищевказаного рішення іноземний громадянин повинен добровільно залишити територію України в період від 14 до 30 діб. В разі невиконання вищевказаного рішення особа повинна бути затримана та доставлена до найближчого відділу ДМС. У разі приховування особи від працівників ДМС та національної поліції України приводиться в дію План «щодо виявлення іноземців, які не виконали рішення ДМС про примусове повернення»: Отримання максимальної інформації щодо іноземця за допомоги: Державного реєстру речових прав на нерухоме майно (ІС ДП «НАІС»), Інтегрована міжвідомча автоматизована система обміну інформацією з питань контролю осіб, транспортних засобів та вантажів, які перетинають державний кордон - «АРКАН», єдиного державного демографічного реєстру, реєстру судових рішень, реєстру стану розгляду справ Судової влади України, Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, реєстру державної реєстрації актів цивільного стану та інформаційної бази Національної поліції. Відпрацювання місць скупчення іноземців, місць реєстрації іноземців, отриманих з ДМС. Відпрацювання місць компактного проживання, роботи та збору іноземців, які прибули з «критичних» регіонів країни та світу, а також переселенців зі сходу України. Моніторинг соціальних мереж на предмет встановлення місцепозначення іноземців. Відпрацювання інформації, отриманої з соціальних мереж. Відпрацювання осіб, які сприяють перебуванню нелегальних мігрантів на території області, надають їм житло, автотранспорт та забезпечують нелегальним працевлаштуванням. Внесення іноземців до інформаційної бази «Блокпост». В разі затримання та доставляння до ДМС вищевказаних осіб працівники ДМС звертаються з позовом до суду відносно постанови щодо примусового поміщення до пунктів тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства, які незаконно перебувають на території України, з метою забезпечення їх ідентифікації та подальшого примусового видворення з держави [2]. Також під час виявлення особи, яка незаконно перебуває на території України, в межах можливості потрібно встановити, хто саме запросив його на територію України, надав йому житло для фактичного мешкання або надав роботу на території України. Згідно законодавства України вищевказані особи вчинили адміністративне правопорушення за ч. 204 КУпАП «Порушення посадовими особами підприємств, установ і організацій, незалежно від форм власності, у тому числі іноземних суб'єктів господарської діяльності, що діють на території України, фізичними особами - підприємцями, які використовують найману працю,

встановленого порядку працевлаштування, прийняття на навчання іноземців та осіб без громадянства, надання їм житла, а також інші порушення, якщо вони будь-яким чином сприяють іноземцям та особам без громадянства в ухиленні від виїзду з України після закінчення терміну перебування або спрямовані на їх незаконну реєстрацію, оформлення документів на проживання» та адміністративне правопорушення за ч. 205 КУпАП «Невжиття громадянами, які запросили в Україну іноземців і осіб без громадянства в приватних справах і надали їм жилу площу, заходів до забезпечення у встановленому порядку їх своєчасної реєстрації»[2]. Після встановлення, вищевказані особи повинні бути затримані та доставлені до найближчого відділу ДМС, де на них складається протокол про адміністративне правопорушення за ч. 1 ст. 204 КУпАП та за ч. 1 ст. 205 КУпАП та постанова про накладення адміністративного стягнення [1].

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X URL: [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text)
2. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства Закон України від 22.09.2011 № 3773-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17#Text>.